

POSUDEK OPONENTA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Název práce: Nástup nacismu v Německu

Autor práce: Lukáš Sýkora (R15M0288P)

Oponent práce: JUDr. Bc. Jan Podola, Ph.D.

Posudek zpracován dne: 5. 5. 2020

Nahlédnutím do databáze vysokoškolských kvalifikačních prací zjišťujeme, že téma nacismu je oblíbené bez ohledu na fakultu, kde byla práce zadána. Předmětem zkoumání jsou pak spíše konkrétnější aspekty nástupu nacismu, než obecná forma, jak byla zadána tato práce. V podobně širokém kontextu je zpracována například práce O. Nekováře Německý nacismus a italský fašismus – srovnávací analýza, která vznikla na Právnické fakultě Masarykovy univerzity.¹ Právním aspektům nacismu se věnuje kvalifikační práce B. Foltýnové Vývoj práva v nacistickém Německu.² Uvedená diplomová práce vznikla taktéž na Masarykově univerzitě. Naposledy uvedme příklad z okruhu olomoucké Právnické fakulty. Zde byla obhájena diplomová práce D. Holibky na téma Nacistická třetí říše.³

Dá se tedy říci, že zřetelně převažují práce konkrétní nad těmi obecnými, a tak je dobře, že byla oponovaná práce zadána právě takto, neboť jen zkoumáním širších příčin nástupu nacismu je možné pokusit se odhalit příčiny jeho rozmachu.

Vědom si toho je i diplomant, který tomuto cíli zjevně přizpůsobil strukturu svojí diplomové práce.

Ze stručného úvodu lze seznat, že německý nacismus je spojen se jménem A. Hitlera, kterému autor práce přisuzuje dar „dábelského génia“, bez něž by nacionální socialismus nemohl existovat. Rozhodně tedy ne v podobě, do jaké se rozvinul po

¹ Nekovář, O. Německý nacismus a italský fašismus – srovnávací analýza, Brno 2014. Dostupné on-line na https://is.muni.cz/th/kxprh/DP_Nacismus_Fasismus_Srovnavaci_analyza.pdf?zpet=https:%2F%2Ftheses.cz%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dn%C3%A1stup%20nacismu%26start%3D2;info=1.

² Foltýnová B. Vývoj práva v nacistickém Německu, Brno 2015. Dostupné on-line na https://is.muni.cz/th/tnlx9/Vyvoj_prava_v_nacistickem_Nemecku_-_Diplomova_prace.pdf?zpet=https:%2F%2Ftheses.cz%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dn%C3%A1stup%20naci%26start%3D2;info=1.

³ Holibka, D. Nacistická Třetí říše, Olomouc 2014. Dostupné on-line na https://theses.cz/id/i4c00s/DIPLOMOV_PRCE- DOMINIK_HOLIBKA-final.pdf?info=1;isshlret=n%C3%A1stupem%3Bnacismu%3B;zpet=%2Fvyhledavani%2F%3Fsearch%3Dn%C3%A1stup%20nacismu%26start%3D12.

roce 1933. Zřejmě komplexní analýza A. Hitlera se v tomto kontextu podává v díle A. Bullocka Hitler a Stalin – paralelní životopisy.⁴ Citované dílo je o to cennější, že obsahuje srovnání s dalším režimem, tentokrát komunistickým. Není cílem tohoto posudku zaměřit se na takové srovnání, nicméně je důležité, odhlédnuto od pravolevé ideologie, připomenout celou řadu společných rysů těchto zdánlivě odlišných totalitních ideologií.

Závěr diplomanta o tom, že „A. Hitler a režim jedno jest“, je tak správný. Škoda, že autor je nedůsledný v používání terminologie, kdy hovoří o „nacionalistickém“ namísto nacionálního socialismu.

Jak již bylo výše naznačeno, struktura práce je přizpůsobena tématu tak, aby podala odpovědi na co nejvíce otázek spojených s nástupem nacismu. Širší společenský kontext z druhé kapitoly práce je tak správně zařazen hned za úvod, protože to byly právě společenské okolnosti, které významně přispěly k nástupu nacismu (kritika Versailles, hospodářská krize apod.).

Máme-li zmínit nějaké nedostatky dané kapitoly, pak jde o nedostatky jednak formálního charakteru, kdy autor necituje jím uváděné dílo F. Fischera z roku 1992. Dále jsou to nedostatky věcné, kdy z autorem použitých formulací by se mohlo zdát, že nástup nacismu přirovnává k pracovnímu úrazu jakožto náhodnému jevu, přičemž myšlen je zjevně pravý opak.

Za vyzdvižení naopak stojí zhodnocení role ústavy Výmarské republiky, a to jak její text přispěl k utváření politické situace v Německu. Ukazuje se, jak nešťastně formulovaný text základního zákona má moc ovlivnit politické dění v zemi. Odkazy na uvedený vývoj nejsou od věci ani dnes při různých pokusech o změny ústavního textu podle vývoje politických preferencí.

Dál jsou již rozpracovány záležitosti týkající se skromných začátků NSDAP, přes Pivní puč, ekonomickou krizi, kalkulování tradičních politických stran, až po jmenování A. Hitlera říšským kancléřem v lednu 1933. Po obsazení kancléřského úřadu již následovalo jen posilování moci (Nařízení k požáru říšského sněmu), vypořádání se s vnější opozicí (zákaz komunistické strany), vnitřní opozicí (Noc dlouhých nožů), vychýlení moci ve prospěch výkonné složky (Zmocňovací zákon).

Blíže se jmenovaným a dalším pramenům práva věnuje kapitola třetí. Správně se zde uzavírá, že právo je podřízeno neurčitě formulovaným pojmům, jako je „prospěch německého národa“, jeho „čistota“ atd. Účelovost v právu se projevila například i v zachování soukromého vlastnictví či velkého kapitálu, což je v přímém rozporu s politickým programem nacistů. Právo tak mělo sloužit jako prostředek ochrany pro nově nastolený režim. V nacistickém právu tak převažuje zájem společenství nad zájmem jednotlivce.

V uvedené kapitole je mezi prameny práva zařazeno i pojednání o politickém programu NSDAP. Jen zdánlivě nesystematicky. Neboť „neměnnému“ politickému programu podřizovali nacisté a speciálně pak A. Hitler vše. Stejně tak jako byla

⁴ Bullock, A. Hitler a Stalin – paralelní životopisy. Mustang 1995.

pramenem práva vůle vůdce, tak jím byly i vůdcem formulované body politického programu.

Následuje kapitola o zákonodárství. Zde lze zmínit, že nejvyšším zákonodárcem je vůdce sám. Jedině vůdce je schopen posoudit, co je dobré pro německý národ. Velice příhodně je v práci odkazováno na popis vůdcovského principu na příkladu vypořádání se s vnitřní opozicí během Noci dlouhých nožů. Následně se A. Hitler prohlašuje za ochránce německého národa a nejvyššího soudce, který je oprávněn vzít jeho osud do vlastních rukou.

V kapitole o zákonodárství jsou pak rozebrány nejvýznamnější právní předpisy jako je již zmiňovaný Zmocňovací zákon, Zákon o lidovém hlasování atd. Na počtu „zákonů“ vydaných vládou, jejichž počet tisíckrát převyšuje počet zákonů vydaných Říšským sněmem, lze ukázat na vychýlení moci ve prospěch moci výkonné.

V závěru se již jen shrnuje, co bylo řečeno dříve. Stejně tak jako v průběhu práce autor zde opakovaně zdůrazňuje, že úspěch nacistů v jejich cestě za mocí nespočíval jen v jejich schopnostech či schopnostech A. Hitlera, ale že k tomu přispěli i ostatní politici ať už z nedostatku charakteru nebo politické spekulace.

Jde-li o závěrečné hodnocení oponenta, ten shledává práci po formální (mimo uvedené kapitoly je zde ještě anglicky psané resumé a seznam použitých zdrojů) stránce za způsobilou k obhajobě. Vyhovuje, až na výjimku uvedenou shora, citační aparát i rozsah stran (57). Stejně tak je práce způsobilá obhajoby i po stránce věcné. Po přečtení práce si i laik dokáže učinit představu o tom, které jevy se podílely na nástupu nacismu a jakými prostředky se nacisté svoji moc pokoušeli (úspěšně) posílit a prosadit.

S ohledem na to oponent **doporučuje práci k obhajobě** a navrhuje s ohledem na některé výtky v posudku uvedené její **velmi dobré** hodnocení.

JUDr. Bc. Jan Podola, Ph.D.